

практик. Зб. наук. праць 10-ї міжнародної науково-методичної конференції. Т. II. Київ: Центр учбової літератури, 2011. С. 489 - 494.

2. Чорна Т. М., Слободян О. П., Нещадним Л. П., Заєць В. А. Особливості викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності» в Національному університеті харчових технологій. *Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти.* URL:http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11700/1/Neshchadym_1_1.pdf

ДУАЛЬНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

Ключка С.І.,

канд. пед. наук, доцент

Черкаський державний технологічний університет

Чемерис І.А.,

канд. біол. наук., доцент,

Черкаський державний технологічний університет

Білик Л.І.,

доктор пед. наук, професор,

Черкаський державний технологічний університет

Постановка проблеми. Систематична щоденна господарська діяльність людей призвела до виснаження природних ресурсів, забруднення довкілля та звела майже нанівець рівень добробуту життя людства з безкінечними кризами, катастрофами, хворобами. Останні світові події, пов'язані з неконтрольованим розповсюдженням вірусної інфекції, довели просту істину, що ніяке економічне зростання, майнові статки, надмірні матеріальні блага і споживацькі пріоритети не в силі протистояти законам розвитку Всесвіту, які вимагають узгоджувати, корелювати будь-які дії антропогенного впливу з законами розвитку біосфери – глобальної екосистеми нашої планети.

Мета статті. Розглянути та обґрунтувати методологічні аспекти формування екологічно компетентного фахівця лісогосподарської галузі в умовах дуального навчання.

Виклад основного матеріалу. Наростаюча необхідність змін у людській свідомості у напрямку розуміння значимості охорони і збереження навколишнього середовища та його природного ресурсу вимагає термінових змін у реформуванні освітньо-виховної системи, базових етичних норм, які гармонізують дії людини з обмеженнями природного світу.

Особлива роль у планетарному масштабі має належати фахівцям лісогосподарського напрямку, оскільки саме лісові природні комплекси біосфери планети наділені основними життєрегулюючими функціями, що забезпечують її цілісність та гомеостаз. Саме здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства, вміння використовувати набуті знання для аналізу біологічних явищ і процесів, їх біометрична обробка та математич-

не моделювання, розуміння і здатність аналізувати стан лісостанів та закономірності розвитку лісових біогеоценозів з врахуванням екологічних чинників при оцінці економічної ефективності, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливе, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів та вміння своєчасно і реально оцінити вплив процесів техногенезу на стан лісових екосистем та виявлення еколого-економічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю є найголовнішими завданнями у підготовці здобувачів вищої освіти. Це вимагає нових підходів та методологій організації освітнього процесу, серед яких, на нашу думку, заслуговує на увагу система використання дуальної освіти, як засіб цілісного поєднання поступовості набуття певних знань, що закріплюються практичними вміннями та навичками безпосередньо на місцях роботи майбутніх фахівців, а саме на лісогосподарських підприємствах, лісгоспах, мисливських господарствах. Такий досвід запровадження дуальної освіти існує в нашому університеті і він передбачає включення студентів з другого курсу у виробничий процес галузі.

Впровадження елементів згаданого напряму проводиться на основі освітньо-професійної програми «Лісове господарство», положення про впровадження елементів дуальної форми здобуття вищої освіти у Черкаському державному технологічному університеті та договорами про наміри щодо впровадження елементів дуальної освіти з державними підприємствами лісового господарства області. Метою реалізації елементів дуальної форми навчання є підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у галузі лісового господарства відповідно до вимог Стандарту вищої освіти спеціальності 205 Лісове господарство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ефективне формування практичних фахових компетенцій, посилення практичної складової у підготовці студентів в Університеті та на базі підрозділів Черкаського обласного управління лісового та мисливського господарства (державних підприємств лісового господарства). При проходженні підготовки на підприємстві здобувач вищої освіти під контролем куратора від університету та наставника від підприємства згідно із щоденником дуальної освіти розвиває загальні та фахові компетенції, що сприяє ефективному формуванню програмних результатів навчання.

Крім цього, фахівці протягом навчання реалізують свої теоретичні знання, завдяки проходженню навчальних практик дисциплін професійного циклу, зокрема лісознавства, лісівництва, лісової таксації, лісових культур, лісової селекції та генетики, лісового ґрунтознавства, дендрології, ботаніки. Завдяки безпосередньому долученню до лісових екосистем здобувачі вищої освіти інтегрують здобутий теоретичний досвід у формування праксеологічного компоненту фахової компетенції, опановують практичні навичками вивчення лісових деревостанів, особливості лісорослинних умов, їх склад, видове різноманіття, здійснюють фітопатологічні обстеження.

Під час навчальної практики студенти закладають дослідні майданчики, здійснюють геоботанічні описи ділянки, роблять контрольні зрізи ґрунтів та фіксують фітопатологічні відхилення деревостану. Перед здобувачами висувається низка завдань: вивчити властивості та характер формування основних типів ґрунтів і їх раціональне використання; знати лісорослинні умови території, властивості ґрунтового покриву, шляхи підвищення родючості та морфологічні ознаки ґрунтів, їх характерис-

тику; будову ґрунтового профілю; розрізняти генетичні горизонти, їх назву і позначення, методики закладання ґрунтових розрізів, вплив лісогосподарських заходів на ґрунт, ґрунтоутворювальний процес і лісорослинні властивості ґрунтів, екологічні основи охорони земельних ресурсів. Також, ставиться одне з актуальних завдань сучасної освіти: вміння та здатність самостійно опановувати, вчитися та оволодівати сучасними знаннями з ботаніки, фізіології рослин, ґрунтознавства, дендрології, фітопатології та визначати за рослинами індикаторами типи лісорослинних умов.

Структурно-логічна схема реалізації компонентів освітньої програми, що забезпечує реалізацію формування як фахових компетенцій, так і загальних передбачає виховання ціннісних орієнтацій, в тому числі й еколого-моральних якостей сучасних студентів (духовності, моральних установок, екологічної культури) скеровують освітній вектор на корекцію змісту вищої освіти, що передбачає самоактуалізацію, самореалізацію і самовдосконалення особистості майбутнього фахівця. Підвищується значення суб'єктивного фактора в процесі підготовки фахівців, реорганізується представлення змістовної складової вищої освіти з позиції гуманізації і гуманітаризації, природоцентризму. Потрібна кардинальна зміна діяльнісного аспекту до організації всього педагогічного процесу в закладах вищої освіти, скерованого на виховання особистості майбутнього фахівця сучасного типу, що виступає авторитетом.

Виходячи з вищесказаного освітній процес у закладах вищої освіти представлений як інтегральний комплекс організації навчального процесу, центральною складовою якого виступає практична підготовка здобувачів. На наш погляд, саме практичні навички виробничого процесу виступають комплексоутворюючою ланкою фахової підготовки майбутнього спеціаліста. Ми підтримуємо позицію І. А. Колесникової, яка доводить, що в умовах практики реалізується трансформація теоретичних надбань в компонент практичної діяльності, що дає підстави втілити й здійснити «сутнісну здатність до творення іншого» [1].

Практична підготовка – виступає суттєвим компонентом професійної підготовки фахівця будь-якої галузі. Саме завдяки такому підходу реалізується здатність студента практично випробувати власні сили, здібності й задатки в обраній галузі, навчитися використовувати у виробничому середовищі знання, отримані під час теоретичної підготовки. Практика виступає формою професійної підготовки студентів за спеціальністю «Лісове господарство» є частиною державного освітнього стандарту.

Такий підхід забезпечує студенту входженню в професійну атмосферу і формує у нього комплексне бачення про набір компетентностей фахівця лісової галузі. Тільки під час практичної підготовки всі методи і способи формування професійних знань, умінь і навичок в галузі лісівничої справи перевіряються і наповнюються змістом. Виступаючи головним компонентом в системі підготовки здобувачів «Лісове господарство», практика скеровує вектор усвідомлення й переконання студентами у правильності здійснення свого професійного вибору, перевірки здобутих теоретичних знань, під час навчання, виокремити професійно необхідні та важливі якості майбутнього фаху. Освітня програма підготовки фахівця з лісівничої справи передбачає щорічне проходження студентами різних видів практики: навчальної, виробничої, переддипломної. Всі види практик здійснюють вагомий вплив на процес професійної підготовки фахівця лісової галузі, покроково формуючи у здобувачів пот-

рібні професійні компетенції, спонукаючи їх до свого розвитку й самовдосконалення.

Організація практики студентів, які навчаються за спеціальністю «Лісове господарство», має свої особливості та вирізняється від інших спеціальним спектром установ, де буде працювати такий фахівець. Основними базами практичної підготовки студентів є державні обласні управління лісового господарства, лісгоспи та лісництва, зокрема, міста Черкаси та Черкаської області, з якими з закладом вищої освіти оформлені договірні відносини. Завдяки наявним базам практики, студенти мають можливість здійснювати проходження практики згідно з навчальним планом.

По кожному виду практик викладачами кафедри лісового господарства та раціонального природокористування спільно з роботодавцями розроблені навчальні та робочі програми, зміст яких відповідає загальним цілям освітньої програми, складені методичні рекомендації з написання і захисту звітів. Загальна мета практики реалізується через формування професійних компетенцій майбутнього фахівця лісової галузі.

Виходячи з мети, можна констатувати основні завдання практичної підготовки: здобуття більш глибоких знань щодо сучасних актуальних проблем лісової галузі, про існуючі традиційних та інноваційних методи, форми і технології ведення лісового господарства; реалізація отриманих знань під час теоретичного оволодіння матеріалом в практико-орієнтовану діяльність; формування особистісної професійної траєкторії розвитку здобувачів, потрібної для майбутньої самостійної практичної діяльності; формування загальнокультурних і професійних компетенцій, що в подальшому дозволять ефективно та раціонально втілювати обов'язки бакалавра лісового господарства. В процесі проходження підготовки студенти вивчають основні типи та види лісгосподарської техніки, що використовується фахівцями різноманітних видах господарської діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, під час дуального навчання студенти ознайомлюються з передовим професійним досвідом фахівців лісової галузі лісничими, інженерами-фітопатологами, керівниками відділів лісового господарства Черкаського обласного управління лісового та мисливського господарства. Резюмуючи результатами роботи, можна констатувати, що здобувачі демонструють сформованість професійних умінь, відповідальне ставлення до покладених на них обов'язків, уміння працювати з вимірювальними приладами, налагоджувати колективну співпрацю.

Маючи вже певний досвід такого навчання, ми відмічаємо певні позитивні зміни та зрушення у свідомості наших студентів на старших курсах у питаннях необхідності застосовувати набуті практичні навички і знання для вирішення завдань професійної діяльності з обов'язковим урахуванням екологічних вимог та можливостей природних комплексів, як основних виробничих площ майбутніх лісівників. Саме закріплені практичними навичками екологічне мислення та свідомість, виховують у майбутніх лісівників ставлення до природного капіталу як унікальної цінності, розуміння та усвідомлення ними особистої відповідальності за стан довкілля як на місцевому рівні так і на національному та глобальному.

Входження у сутність виробничих процесів галузі з перших кроків освоєння даною професією, сприяє самоорганізації особистості студента, постійному пізнанню

теорії та принципів ведення лісового і мисливського господарства, привчає до вміння організовувати та проектувати, інтегрувати та удосконалювати виробничі процеси згідно вимог чинного законодавства та екологічних можливостей природного середовища, що і є визначальним аспектом сталого розвитку. Це один із напрямів екологізації суспільного виробництва, що передбачає впровадження ресурсозберігаючих та екологічно безпечних техніко-екологічних процесів, способів і методів раціонального управління природно-ресурсним потенціалом, завдяки чому і забезпечується збереження, охорона та відтворення навколишнього природного середовища. Еколого-орієнтовані освіта та виробництво мають змінити поведінку та стереотипи мислення нації від необхідності гіпертрофованого використання природних ресурсів до його обмеженого споживання, що є основою раціонального природокористування, як нової парадигми суспільного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Колеснікова І. А. Основи андрогогіки, 2007 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://obuchalka.org/2015040984001/osnovi-andragogiki-kolesnikova-i-a-2007.html#>

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ» ТА «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Шкодин А.В.,

канд. пед. наук

Ніжинський фаховий коледж

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Педагогічна наука та практика використовують термін "інноваційна діяльність", який означає оновлення технології навчання та перебудову особистісних установок викладача. Такою сучасною засадою є розуміння навчального процесу як діалогу особистостей – викладача й студента, які є суб'єктами процесу педагогічної дії. Проведені соціологічні дослідження різних форм і методів викладання свідчать, що засвоєння матеріалу лекції складає 20%, лекції з використанням наукових джерел підвищує даний показник до 30%, лекція з використанням аудіовізуальних засобів дає 50% умов інформації, дискусія – 70%, гра – 90% [1]. На цій основі у навчальному процесі закладу фахової передвищої освіти активно використовуються діяльнісні методики, а також технології, спрямовані на візуалізацію інформації, методика укрупнення дидактичних одиниць, ігрові методики. Особливої актуальності в освітньому процесі набуває створення проблемної ситуації. Основним функціональним полем такої ситуації є аудиторні та практичні заняття, де взаємодіють викладач та студент. Традиційний підхід до встановлення мети, змісту та методики навчання (коли для вивчення пропонуються, в основному, об'єкти та явища навколишнього світу, а не проблеми) показує низьку ефективність. Без знань про окремі об'єкти та явища навколишнього світу не обійтись, але тільки цим обмежувати-